

SİMİT ve PEYNİR'le "BİLİM İNSANI ÖYKÜLERİ"

James
Murray
Spangler

(1848 - 1915)

Yazan ve Çizen:
Bilgin Ersözlü

Yıl 1858. ABD'nin Ohio eyaletinde, Spangler ailesinin evindeyiz. James'in annesi o gün evde temizlik yapıyor.

James,
kitap okumaya biraz ara ver de
dışarı çık haydi. Yerleri süpürüyorum,
toz olacak bu oda.

Ben de sana
yardım edeyim anneciğim.

Aferin James'e.
Ev işlerine yardım ediyor
anlaşılan.

Evet. Aferin James.

Eksik olma oğlum ama yerleri
süpürürken bana son yardım ettiğinde
öksürük tutmuştu seni. Hatırladın mı?
Bunun tekrar etmesini istemem.
Bahçeye çıkıp oyna sen,
ben hallederim.

Temizlik
yapılırken James neden
öksürüyor sence
Peynirciğim?

Öh, öh!
Yine öyle oldu galiba.
Peki, sana kolay gelsin
anneciğim.

Bilmem ki.
Toza karşı alerjisi
vardır belki.

Tozdan kaçan James bahçeye çıkar.

İyi de yaz tatilindeyiz.
Birlikte oyun oynayabileceğim
arkadaşım kalmadı ki
mahallede. Herkes tatilde.
Ne yapsam acaba?

Şu arkadaki ağaçtan kiraz
toplayıp yiyebilir mesela.
Taze taze... Şlap!

Nasıl da gördün
kirazları hemen!

James çevresinde bulduğu malzemeleri kullanarak küçük bir yelkenli yapar ve bahçedeki küçük süs havuzunda onunla oynayarak zaman geçirir.

Şu dalı da
biraz çamurla ceviz
kabuğunun içine tutturdum mu
yelkenlim tamamdır!

İçine de birkaç karınca koyup
gezdirsin bari!

Ha ha ha!
Şaka maka, çok becerikli bir
çocuğa benziyor
bu James.

James Murray Spangler
çocukluğundan başlayarak
çevresinde gördüğü malzemelerin
özelliklerini merak eder.
Düzeneklerin, makinelerin nasıl
çalıştığını inceler. Modeller ve
maketler yapar. Ne var ki erken
yaşta çalışmaya başladığı için ilgi
duyduğu alanda eğitim görme
olanağı bulamaz. Ancak bol bol
kitap okur. Gazete ve dergilerden
dünyadaki bilimsel ve teknolojik
gelişmeleri takip eder.

Gündüzleri bir firmada çalışan James, akşamları evdeyken yaşamı kolaylaştıracak buluşlar üzerinde uğraşır.

Hasatta kullanılan şu makinelerin arkasına şöyle bir metal parça takarsak bıçağı ekinlerin boyuna göre ayarlayabiliriz. Bu sayede daha verimli bir hasat yapmak mümkün olabilir.

İyi fikir bence.

Bence de.

Hasat makinesine eklediği parça, çiftçiler tarafından çok beğenilir. Bu durum, James'i başka buluşlar yapma yolunda cesaretlendirir. Bir başka projesinde, o yıllarda yeni yeni yaygınlaşmaya başlayan bisikletleri yolcu taşımada kullanılabilecek bir araca dönüştürmeyi dener.

Evet, belki at arabası kadar hızlı olmayacak ama yine de şehir içi kısa mesafelerde yolcu taşımada ya da ailece yapılacak kır gezintilerinde işe yarayabilir.

Hımm!

Hımm!

Ne var ki bu projesi pek başarılı olmaz.

Yürüsek daha hızlı giderdik yani!

Of! Puf! Ben yaptım ama kendim bile beğenmedim. Bisikletle yolcu taşımak ne zormuş böyle! Öh, öh!

Tüh! Tutmadı bu buluş.

Tek bir yolcu olsa neyse de pedal çevirerek böyle büyük bir yükü çekmek... Hele yokuş çıkmak!

James Murray Spangler kimi başarıyla, kimi başarısızlıkla sonuçlanan pek çok proje üzerinde çalışırken yıllar geçer. James, bir firmada akşamları temizlik görevlisi olarak işe girer.

Öhhö, öhhö! Solumak zorunda kaldığım şu toz beni mahvediyor. Bu duruma bir çare bulmalıyım.

Süpürmeden önce hafifçe ıslatsa yerleri keşke. O kadar toz kalkmaz o zaman.

Bence bilgi ve becerilerini kullanıp daha iyi bir çözüm bulacak James amca.

James Murray, takip eden haftalar boyunca yeni projesi üzerinde çalışır. Kullandığı malzemeler bir dikiş makinesinin elektrikli motoru, birkaç lastik kayış, bir pervane, bir boru, bir sopa, bir metal kutu, birkaç dişli, birkaç vida, bir fırça ve evdeki yastıklardan birinin kılıfından ibarettir.

Çalışıyor! Çalışıyor! Hem de hiç toz kaldırmadan süpürüyor yeri. Yaşasın! Başardım!

Bravooo!

İşte bu! Aslan James amca!

Peki tozlu ortamlarda niye bu kadar çok öksürüyormuş, bir de onu öğrenseydik. Herkes öksürmüyor da ondan soruyorum.

James amcanın solunum yollarıyla ilgili bir rahatsızlığı varmış, astım hastasıymış Simitçiğim. O yüzden toza karşı çok hassasmış.

James Murray Spangler'ın tasarlayıp ürettiği bu aygıt hafifti, verimli çalışıyordu, kullanımı kolaydı, tozu ve kırıntıları torbasında depolayabiliyordu. Bu da daha "temiz" bir temizlik yapılmasına olanak sağlıyordu. Herhangi bir mühendislik ya da tasarım eğitimi almadan hayata geçirdiği bu buluş kısa zamanda dünyanın dört bir yanında milyonlarca eve girdi. James Murray Spangler modern yaşamın vazgeçilmez eşyalarından biri olan elektrikli süpürgeyi bulmuştu!

